

Važnost mekih vještina i mogućnosti njihova usavršavanja kod budućih stručnjaka u poljoprivredi – percepcije i stavovi studenata i poslodavaca

Marina Vidović Krušić, Sandra Kantar, Kristina Svržnjak

Veleučilište u Križevcima, Milislava Demerca 1, 48260 Križevci, Hrvatska (knjiznica@vguk.hr)

SAŽETAK

Cilj istraživanja bio je ispitati percepciju i stavove studenata Veleučilišta u Križevcima koji se obrazuju za zanimanja u poljoprivredi te ih usporediti s percepcijom i stavovima poslodavaca koji su proteklih godina zaposlili završene studente Veleučilišta o vještinama potrebnim za bolju zapošljivost i konkurentnost na tržištu rada. Rezultati istraživanja pokazali su kako studenti već tijekom studiranja stječu radno iskustvo te su upoznati s očekivanjima poslodavaca na tržištu rada. Meke vještine i osobine ličnosti smatraju jako važnima za zapošljivost, 89,2 % ispitanika smatra kako je važno u životopisu istaknuti meke vještine, a najveći broj njih naveo bi timski rad, komunikativnost, snalažljivost, fleksibilnost/prilagodljivost i kreativnost. Studenti imaju razvijenu svijest o tome kako je svaki pojedinac odgovoran za razvoj vlastitih vještina, ali jednako tako najveću mogućnost za usavršavanje vještina vide u okviru formalnog obrazovanja. Poslodavci također meke vještine smatraju jako važnima za buduće zaposlenike, a kao jako važne ocijenili su komunikativnost, timski rad, organizacijske sposobnosti, sposobnost planiranja i vještinu posredovanja/pregovaranja. Većina ispitanih poslodavaca (62,5 %) smatra kako je zaposlenicima potrebno dodatno usavršavanje za poslove koje obavljaju. Iako su profesionalna znanja stečena studiranjem važna za zapošljivost i uspjeh na tržištu rada, načini njihove primjene, mogućnost prilagodbe brzim promjenama te sposobnosti ublažavanja stresa postaju sve važniji čimbenici poslodavcima i njihovim budućim zaposlenicima. Visokoškolske institucije imaju mogućnost pomoći studentima u razvoju mekih vještina u sklopu postojećih kolegija ili uvođenjem novih, kao i organizacijom neformalnih oblika učenja u obliku radionica, tečajeva ili predavanja gostujućih stručnjaka. Važnu ulogu mogu imati i knjižnice kao idealna mjesta za neformalno učenje.

Ključne riječi: poljoprivredno obrazovanje, meke vještine, osobine ličnosti, očekivanja poslodavaca, zapošljivost u poljoprivredi

UVOD

Vještine i kompetencije pojmovi su koji se u znanstvenoj i stručnoj literaturi te u strateškim obrazovnim dokumentima i programima sve više vežu uz profesionalni razvoj, uspjeh na tržištu rada i cjeloživotno obrazovanje. Čatić (2012) navodi kako obrazovanje usmjereno na razvoj kompetencija mnogi smatraju odgovorom na pitanje kakvo bi trebalo biti obrazovanje koje će uspješno odgovoriti izazovima suvremenog, kompleksnog društva. Autor nadalje kaže kako kompetencije, kao pojam, osim znanja, vještina i stavova obuhvaćaju i sposobnost njihova aktiviranja te učinkovitog iskorištavanja u određenoj situaciji te ih je lako identificirati sa sposobnostima, kvalifikacijama i stručnošću, a upravo je to razlog zašto su privlačne edukatorima i poslodavcima koji ističu njihovu transverzalnost, multifunkcionalnost te ih stavljaju u kontekst cjeloživotnog obrazovanja. Pavkov i Živčić (2013) ističu različitosti u definiranju i interpretaciji pojma kompetencije, ali poopćavanjem lingvističkog pristupa navode kako biti kompetentan znači na kreativne načine primjenjivati stečena znanja i vještine te kako postoji recipročna veza između socijalne dimenzije, razvoja sposobnosti i mogućnosti za usvajanje kompetencija formalnim, neformalnim i informalnim putem. U radu navode povezanost razvoja kompetencija s osobinama ličnosti, motivima i vrijednostima što otežava njihovo mjerenje. Vidljivo je kako je navedeni pojam poprilično širok pa ne čudi što njegovo određenje i primjena u obrazovanju izazivaju brojne rasprave i nesuglasice. Budući da je pojam kompetencija širi te u sebi obuhvaća i pojam vještine, u ovom je radu naglasak stavljen na vještine i osobine ličnosti koje mogu pridonijeti uspjehu tijekom studiranja, prilikom zapošljavanja, ali i

u osobnom životu svakog pojedinca. Hrvatska enciklopedija (2024) definira vještinu kao brzo i točno izvođenje složenoga slijeda naučenih radnji koje pojedincu omogućuje lakše i uspješnije obavljanje određene aktivnosti, a stječe se vježbom. Prema Pavkov i Živčić (2013) vještina označava općenito naučen ili stečen dio ponašanja, sadrži pojam znanje, obuhvaća kognitivnu i praktičnu dimenziju te opisuje razinu učinkovitosti. Hrvatski kvalifikacijski okvir (2009) vještine dijeli na spoznajne (logičko i kreativno razmišljanje), psihomotoričke (fizička spretnost te upotreba metoda, instrumenata, alata i materijala) i socijalne (stvaranje i razvijanje međuljudskih odnosa). U kontekstu osobnog i profesionalnog razvoja vještine se dijele na tvrde i meke. Tvrde vještine odnose se na tehničke i praktične sposobnosti koje se stječu treningom i obrazovanjem. Meke vještine odnose se na osobne kvalitete, osobine ličnosti, navike i stavove koji se razvijaju stjecanjem iskustva u pojedinim situacijama (Lamri i Lubart, 2023), a upravo ih to čini transverzalnim (iskustvo naučeno u jednoj situaciji može se prilagoditi i primijeniti u drugoj situaciji). Meke ili transverzalne vještine omogućavaju dobro funkcioniranje na radnom mjestu te primjerenu i učinkovitu upotrebu tvrdih vještina, a korisne su i za ublažavanje stresnih situacija. Budući da broj visokoobrazovanih stručnjaka u svim područjima raste, znanja usko vezana uz pojedinu struku više nisu dovoljna za konkurentnost na tržištu rada. Ubrzan napredak tehnologije, potreba za brzom i učinkovitom prilagodbom stalnim promjenama te sve kompleksniji zahtjevi tržišta samo su neki od čimbenika koji utječu na promjene u poslovnom svijetu, a sukladno tome i na obrazovnu politiku koja pokušava definirati

kvalifikacije potrebne za pojedino zanimanje. Poslodavci u natjecanjima i intervjuima za posao sve veći naglasak stavljaju na vještine, sposobnosti, stavove i vrijednosti te one postaju razlikovni elementi između kandidata s istom razinom obrazovanja. Upravo iz tog razloga i visokoškolske institucije koje osposobljavaju studente za tržište rada sve više razmišljaju koje vještine i kompetencije su potrebne ili će tek biti potrebne studentima kako bi se povećala njihova zapošljivost i konkurentnost na tržištu rada. Veleučilište u Križevcima u tome nije iznimka. Ova javna visokoškolska ustanova obrazuje studente iz područja biotehničkih znanosti na Stručnom prijediplomskom studiju Poljoprivreda (redovni i izvanredni studij), Stručnom diplomskom studiju Poljoprivreda, smjer Održiva i ekološka poljoprivreda (redovni i izvanredni studij) te na Stručnom diplomskom studiju Menadžment u poljoprivredi (izvanredni studij).

Četvrto nacionalno istraživanje zapošljivosti diplomiranih studenata koje je provela Agencija za znanost i visoko obrazovanje (Matković i sur., 2023) tijekom 2021. godine, a obuhvatilo je generaciju studenata koji su diplomirali tijekom 2020., pokazuje kako je udio diplomiranih studenata koji rade u struci 59,4 % za studente koji su završili javno veleučilište ili visoku školu, 68,4 % za one sa završenim prijediplomskim stručnim studijem i 65,9 % sa završenim specijalističkim stručnim studijem, odnosno 61,7 % za završene studente biotehničkih znanosti. Istraživanje je pokazalo kako je 80,8 % završenih studenata iz područja biotehničkih znanosti nezadovoljno ponudom poslova u struci, njih 39,2 % smatra kako im je zaposlenje sigurno, a sigurnost zaposlenja u biotehničkim znanostima ocjenjena je ispodprosječnom ocjenom. Završeni studenti Poljoprivreda korisnost studija za zapošljivost ocjenjuju ocjenom 3,0.

Uzimajući u obzir navedene podatke o zapošljivosti diplomiranih studenata, trenutno stanje u sektoru poljoprivreda u Republici Hrvatskoj te sve važniju ulogu mekih vještina za osobni razvoj i zapošljivost studenata, budućih stručnjaka u poljoprivredi, ovim radom nastoje se istražiti percepcija i stavovi studenata o tržištu rada, o mekim vještinama, osobinama i vrijednostima važnim za uspješnu karijeru te o mogućnostima razvijanja mekih vještina tijekom formalnog obrazovanja. U radu se navode i rezultati ispitivanja provedeni među poslodavcima koji zapošljavaju završene studente Veleučilišta u Križevcima o zadovoljstvu programima studija.

MATERIJAL I METODE

Percepcije i stavovi studenata ispitani su anketom na platformi Google obrasci tijekom siječnja i veljače 2024. godine. Poziv za ispunjavanje ankete poslan je zajedno s poveznicom na anketni upitnik na adrese elektroničke pošte studenata Veleučilišta u Križevcima. Ispunjavanju ankete pristupila su 74 studenta, a svi upitnici bili su valjani ($n = 74$). Prvih pet pitanja zatvorenog tipa odnosilo se na podatke o spolu, dobi, studijskom programu, razini obrazovanja i dosadašnjem radnom iskustvu ispitanika. Sljedeća četiri pitanja odnosila su se na stavove studenata o tržištu rada (pitanja zatvorenog tipa od kojih jedno s ponuđenim odgovorima intenziteta prema Likaterovoj skali s pet stupnjeva), a preostalih devet pitanja na stavove studenata o vještinama, osobinama i vrijednostima važnim za uspješnu karijeru te o mogućnostima njihova razvoja (pet pitanja zatvorenog tipa, od kojih su tri bila s ponuđenim odgovorima intenziteta prema Likaterovoj skali s pet stupnjeva te četiri pitanja otvorenog tipa). Dobiveni podaci obrađeni su deskriptivnom metodom te su prikazani u postocima ili apsolutnim brojevima.

REZULTATI I RASPRAVA

U anketnom istraživanju sudjelovale su 44 žene (59,5 %) i 30 muškaraca (40,5 %). Budući da su ispitanici studenti, očekivano ih je najviše u dobnim skupinama između 22 i 25 godina (36,2 %) te 18 i 21 godinu (37,8). Više od dvije trećine ispitanika (69 %) pohađa Stručni prijediplomski studij, a 31,1 % Stručni

diplomski studij. U istraživanju je sudjelovalo 73 % redovnih i 27 % izvanrednih studenata, a usprkos tome bez radnog iskustva je tek 17,6 % ispitanika. Navedeni podaci ukazuju na to kako veliki broj ispitanika uz pohađanje redovnog studija obavlja honorarne poslove ili volontira (u volontiranju se iskušala petina ispitanika).

Tablica 1. Specifikacija uzorka ispitanika

Uzorak n = 74		Postotak i broj ispitanika
Spol	ženski	59,5 % (44)
	muški	40,5 % (30)
Dob	18 – 21	37,8 % (28)
	22 – 25	36,2 % (29)
	26 – 29	5,4 % (4)
	30 – 33	1,4 % (1)
	34 – 37	5,4 % (4)
	> 38	10,8 % (8)
Studijski program	Stručni prijediplomski studij Poljoprivreda – redoviti studij	59,5 % (44)
	Stručni prijediplomski studij Poljoprivreda – izvanredni studij	9,5 % (7)
	Stručni diplomski studij Poljoprivreda, Održiva i ekološka poljoprivreda – redoviti studij	13,5 % (10)
	Stručni diplomski studij Poljoprivreda, Održiva i ekološka poljoprivreda – izvanredni studij	12,2 % (9)
	Stručni diplomski studij Menadžment u poljoprivredi – izvanredni studij	5,4 % (4)
Razina obrazovanja	1. godina stručnog prijediplomskog studija	14,9 % (11)
	2. godina stručnog prijediplomskog studija	9,5 % (7)
	3. godina stručnog prijediplomskog studija	44,6 % (33)
	1. godina stručnog diplomskog studija	13,5 % (10)
	2. godina stručnog diplomskog studija	17,6 % (13)
Radno iskustvo – mogućnost odabira više odgovora	bez radnog iskustva	17,6 % (13)
	honorarni poslovi nevezani uz moju struku	31,1 % (23)
	honorarni poslovi vezani uz moju struku	18,9 % (14)
	radno iskustvo do godinu dana	6,8 % (5)
	radno iskustvo dulje od godinu dana	33,8 % (25)
	volontiranje	20,3 % (15)
	ostalo	6,8 % (5)

Izvor: Vlastito istraživanje

Stavovi studenata o tržištu rada

Podaci navedeni u Tablici 2 pokazuju kako studenti imaju doticaj s tržištem rada, a to potvrđuje 81,1 % ispitanika koji smatraju kako su upoznati s očekivanjima poslodavaca na tržištu rada. Jednako toliko njih smatra kako ih studiranje dobro priprema za tržište rada. Kao najvažniji čimbenik za pronalazak posla na Likaterovoj skali s pet stupnjeva, na kojoj 1 znači uopće nije važno, a 5 jako je važno,

odabiru stručnost u traženom području s prosječnom ocjenom 4,36, a potom socijalne vještine, meke vještine i kompetencije s ocjenom 4,19. Najveći postotak ispitanika želio bi biti zaposlen u javnom sektoru (40,5 %), 18,9 % ispitanika željelo bi pokrenuti vlastiti posao, a 14,9 % ispitanika željelo bi raditi u postojećem poljoprivrednom gospodarstvu.

Tablica 2. Pregled stavova ispitanika o tržištu rada

Pitanja	Ponudeni odgovori	Postotak i broj ispitanika / Prosječna ocjena
Upoznat/a sam s očekivanjima poslodavaca na tržištu rada.	Da	81,1 % (60)
	Ne	18,9 % (14)
Prosječna ocjena čimbenika važnih za pronalazak posla	stručnost u traženom području	4,36
	socijalne vještine, meke vještine i kompetencije	4,19
	informatička pismenost	4,15
	znanje stranih jezika	3,81
	poznanstva	3,52
Smatram da me studiranje dobro priprema za tržište rada.	Da	81,1 % (60)
	Ne	18,9 % (14)
Koju vrstu posla biste željeli raditi?	posao u javnom sektoru	40,5 % (30)
	želim pokrenuti vlastiti posao	18,9 % (14)
	u postojećem obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu	14,9 % (11)
	posao u privatnom sektoru	10,8 % (8)
	želim raditi u inozemstvu	4,1 % (3)
	ostalo	(8)

Izvor: Vlastito istraživanje

Stavovi studenata o vještinama važnim za uspješnu karijeru

U drugom dijelu anketnog upitnika ispitanici su stavovi studenata o vještinama, osobinama i vrijednostima važnim za uspješnu karijeru. Ispitanici su u pitanju o važnosti pojedine

vještine za uspješnu karijeru ocjenjivali 24 ponuđene vještine Likaterovom skalom s pet stupnjeva na kojoj 1 znači uopće nije važno, a 5 jako je važno. Sve ponuđene

vještine dobile su visoke prosječne ocjene, a određivanja prioriteta, rješavanje problema i kao najvažnije istaknute su komunikacijske vještine planiranja (Tablica 3).
vještine, organizacijske vještine, sposobnost

Tablica 3. Prikaz mekih vještina prema ocjenama ispitanika

Vještina	Ocjena					Prosječna ocjena
	1	2	3	4	5	
Komunikacijske vještine	0	0	3	34	37	4,46
Organizacijske vještine	0	0	7	29	38	4,42
Sposobnost određivanja prioriteta	0	0	5	35	34	4,39
Rješavanje problema	0	2	2	36	34	4,38
Vještine planiranja	0	1	5	35	33	4,35
Spremnost na učenje	0	2	4	36	32	4,32
Prilagodljivost	0	0	8	36	30	4,29
Upravljanje stresom	0	2	6	35	31	4,28
Samostalnost u radu	0	0	9	36	29	4,27
Upravljanje vremenom	0	1	6	33	34	4,23
Timski rad	0	1	11	33	29	4,22
Vještine pregovaranja	0	0	13	33	28	4,20
Aktivno slušanje	1	2	4	42	25	4,19
Vještine upravljanja	0	1	8	41	24	4,19
Prenošenje znanja	0	1	13	31	29	4,19
Praktičnost	0	1	6	46	21	4,18
Preuzimanje rizika	0	1	14	30	29	4,18
Poduzetničke vještina	0	1	12	34	27	4,18
Inovativnost	0	0	15	34	25	4,14
Sposobnost opažanja detalja	0	0	17	33	24	4,09
Prodajne vještine	0	2	14	36	22	4,05
Prezentacijske vještine	0	4	12	34	24	4,05
Rješavanje sukoba	0	5	8	39	22	4,05
Kritičko mišljenje	0	8	13	37	16	3,82

Izvor: Vlastito istraživanje

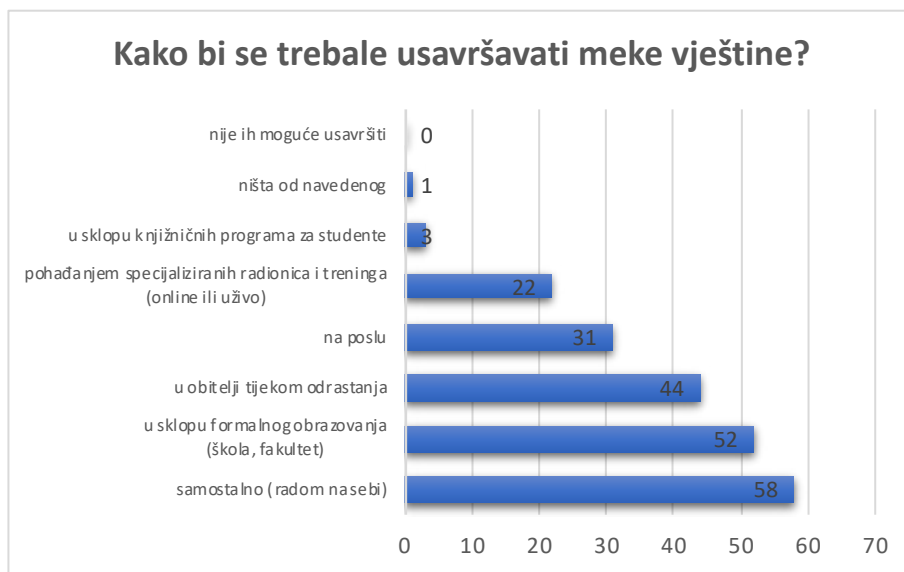
U sljedećem pitanju ispitanici su jednakom metodom ocjenjivali 16 osobina koje su važne za uspješnu karijeru, a najvišim prosječnim ocjenama ocijenjene su: snalažljivost, marljivost/radišnost, strpljivost, komunikativnost i entuzijizam/motiviranost (Tablica 4). Kako je u životopisu važno istaknuti meke vještine smatra 89,2 % ispitanika, a najveći broj njih istaknuo bi (pitanje otvorenog tipa): timski rad (22), komunikativnost (19), fleksibilnost/prilagodljivost (13), snalažljivost (12) i kreativnost (11).

Tablica 4. Prikaz osobina ličnosti prema ocjenama ispitanika

Osobina	Ocjena					Prosječna ocjena
	1	2	3	4	5	
Snalažljivost	0	0	1	27	46	4,60
Marljivost/radišnost	0	0	4	24	46	4,57
Strpljivost	0	0	2	36	36	4,46
Komunikativnost	0	0	3	34	37	4,46
Entuzijizam/motiviranost	0	1	3	33	37	4,43
Ljubaznost	0	2	4	32	36	4,38
Pozitivan stav	0	1	5	34	34	4,36
Preciznost	0	0	6	39	29	4,31
Otpornost	0	1	8	38	27	4,23
Samosvijest	0	0	9	39	26	4,23
Kreativnost	1	0	10	36	27	4,19
Vedrina	0	1	15	31	27	4,13
Znatizelja	1	1	15	34	23	4,04
Radna etika	0	2	12	42	18	4,03
Empatija	1	2	19	30	22	3,94
Suosjećanje	2	2	17	36	17	3,86

Izvor: Vlastito istraživanje

Na pitanje o tome kako bi se trebale usavršavati meke vještine ispitanici su mogli odgovoriti odabirom do tri odgovora. Analiza odgovora (Grafikon 1) pokazuje kako ispitanici, njih 58 ili 78,4 %, ima razvijenu svijest o tome da se meke vještine trebaju usavršavati prvenstveno radom na sebi, ali jednako tako njih 52 ili 70,3 % smatra kako u tome ima ulogu formalno obrazovanje.

Grafikon 1. Stavovi ispitanika o usavršavanju mekih vještina
Izvor: Vlastito istraživanje

Većina ispitanika nije pohađala nikakvu specijaliziranu radionicu ili trening o mekim vještinama (86,5 %), kao jedini formalni oblik učenja o mekim vještinama navode kolegij Komunikacijske vještine (provodi se na 1. godini studija u trajanju od jednog semestra) i slične predmete u sklopu srednjoškolskog obrazovanja, a njih 13,5 % sudjelovalo je u nekom obliku radionice ili treninga (Coca-Cola podrška mladima, radionica asertivnog ponašanja, tečaj nenasilne komunikacije, komunikacijske vještine i gestikulacija tijela, kako pobijediti strah od javnog nastupa). Najveći broj ispitanika (40 ili 54,1 %) ocijenio bi razvijenost vlastitih mekih vještina ocjenom 4, a prosječna ocjena svih ispitanika je 3,74. Na pitanje otvorenog tipa „Imate li kakav prijedlog za uključivanje edukacije o mekim vještinama u studij, odnosno pojedine kolegije?“ 13,5 % ispitanika nema konkretne prijedloge, a ostali ispitanici smatraju razvoj mekih vještina potrebnim i važnim te iznose sljedeće prijedloge:

- uvođenje kolegija Poslovno komuniciranje u sklopu kojega bi se govorilo o primjeni vještina u poslovnom svijetu
- češća mogućnost usavršavanja prezentacijskih vještina studenata
- uvođenje zasebnog kolegija o mekim vještinama
- u nastavnom procesu staviti veći naglasak na rješavanje problema, organizacijske vještine, timski rad i rješavanje problema u timu
- češće razgovore o mekim vještinama u sklopu postojećih kolegija, posebno onih iz područja marketinga, tržišta i menadžmenta
- organizaciju predavanja i radionica o komunikacijskim vještinama, odnosu s javnošću i *mindsetu*
- razgovor o problemima javnog nastupa, tremi, sramežljivosti, anksioznosti.

Stavovi poslodavaca o mekim vještinama

Rezultati istraživanja provedenog među studentima uvelike se poklapaju sa stavovima i percepcijom poslodavaca koji zapošljavaju završene studente Veleučilišta. Za analizu percepcije i stavova poslodavaca u radu su korišteni podaci prikupljeni Upitnikom o zadovoljstvu poslodavaca programima studija na Visokom gospodarskom učilištu u Križevcima (danas Veleučilište u Križevcima) koji je provela i objavila Jedinica za osiguravanje i unapređivanje kvalitete u travnju 2017. Upitnik se sastojao od 18 pitanja na koja su odgovorila 32 poslodavca, a koji zapošljavaju ukupno 81 završenog studenta Veleučilišta. Analizom podataka prikupljenih među poslodavcima uočeno je kako su završeni studenti Veleučilišta u Križevcima zaposleni na radnim mjestima različitih naziva te im se opisi poslova uvelike razlikuju. Od ukupno 81 zaposlenika, 69,1 % njih ima završen stručni prijediplomski studij (56 zaposlenika), a njih 30,9 % (25 zaposlenika) stručni diplomski studij. Da je zaposlenicima potrebno dodatno usavršavanje za poslove koje obavljaju, smatra 62,5 % ispitanih poslodavaca, a 46,9 % poslodavaca smatra kako programi prijediplomskog studija odgovaraju njihovim potrebama. Ispitani poslodavci sugeriraju više praktične nastave i stručnog rada na terenu, primjenu praktičnih znanja i suvremenih tehnologija u poljoprivredi, edukaciju studenata dodatnim tečajevima, savladavanje prezentacijskih i informatičkih vještina te komunikacije putem društvenih mreža, podučavanje u korištenju platformi E-građani, E-fondovi, E-porezna, poznavanje propisa koji se odnose na proizvodnju i preradu hrane te dodatka prehrani na prirodnoj bazi, povezivanje studenata s trgovcima/proizvođačima strojeva, opreme, alata,

sjemena i zaštitnih sredstava. Poslodavci su također ocjenom od 1 do 5 ocijenili vještine i sposobnosti koje smatraju važnima za buduće zaposlenike. Prema ocjenama poslodavaca informatičke vještine i znanje stranog jezika zauzimaju 14. i 15. mjesto, a ispred njih nalazi se trinaest mekih vještina i sposobnosti koje poslodavci smatraju najvažnijim kod budućih zaposlenika. Kao jako važne (ocjena 5) ocijenjene su: komunikativnost (4,72), timski rad (4,66), organizacijske sposobnosti (4,59), vještina posredovanja/pregovaranja (4,53) i sposobnost planiranja (4,53).

Juhász i Horváth-Csikós (2021) proveli su slično istraživanje o važnosti mekih vještina među studentima poljoprivrede na Sveučilištu MATE u Mađarskoj, ali i o važnosti njihove zastupljenosti u formalnom obrazovanju. U radu su najavili i provođenje istraživanja među poslodavcima. Autori naglašavaju važnost i tvrdih i mekih vještina stručnjaka u poljoprivredi, a rezultati njihova istraživanja pokazuju kako su pojedine meke vještine jednako važne, pa i važnije od tvrdih vještina. Poslodavci podrazumijevaju profesionalno znanje radnika u poljoprivredi, a sve više zahtijevaju vještine timskog rada, rješavanja problema i komunikacijske vještine. Kao najpotrebniju tvrdu vještinu ističu vještinu upotrebe tehnologije, a uz razvoj emocionalne inteligencije, navode važnost vježbanja mekih vještina davanjem prednosti timskom rješavanju problema stvarajući prilike za manifestaciju komunikacijskih i prezentacijskih vještina. Kao najvažnije meke vještine ističu timski rad, sposobnost rješavanja problema i komunikacijske vještine te ukazuju na razlike u razvoju mekih vještina s obzirom na dob, spol i

prethodno radno iskustvo. Budući da je razvoj tvrdih vještina vezan uz struku te se one mogu usvajati i razvijati teoretskim i praktičnim vježbama, naglašavaju nužnost i važnost razvoja i poučavanja mekih vještina u visokom obrazovanju.

ZAKLJUČAK

Rezultati provedene ankete pokazuju kako su studenti Veleučilišta u Križevcima svjesni važnosti mekih vještina i osobina ličnosti te njihova utjecaja na zapošljivost i uspjeh na tržištu rada. Veliki broj ispitanih studenata već ima iskustva na tržištu rada te bi u životopisu istaknuli svoje meke vještine. Iako su svjesni kako su upravo oni najodgovorniji za razvoj vlastitih mekih vještina, smatraju kako bi se i u sklopu formalnog obrazovanja trebala naglašavati njihova važnost. Studenti počinju prepoznavati korisnost specijaliziranih radionica i treninga online ili uživo što dokazuje kako su meke vještine važne za stručnjake u poljoprivredi. Navedeno potvrđuju i poslodavci koji su zaposlili završene studente poljoprivrede. Oni smatraju kako je njihovim zaposlenicima potrebna dodatna edukacija, nude konkretne prijedloge za promjene u studijskim programima, a meke vještine smatraju jako važnima za trenutne i buduće zaposlenike. Usavršavanje mekih vještina u sklopu visokoškolskih institucija moguće je provoditi na postojećim kolegijima ili uvođenjem novih, češćim razgovorom o mekim vještinama, organizacijom neformalnih oblika učenja kao što su radionice, tečajevi ili predavanja gostujućih stručnjaka. Važnu ulogu mogu imati i knjižnice koje su idealna mjesta za neformalno učenje.

LITERATURA

- Ćatić, I. (2012). Kompetencije i kompetencijski pristup obrazovanju 9 (1–2): 175–89.
- Dželalija, M. (ur.) (2009). Hrvatski kvalifikacijski okvir: Uvod u kvalifikacije. Vlada Republike Hrvatske, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.
- Hrvatska enciklopedija (2024). U Vještina, online. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/vjestina>.
- Juhász, T., Horváth-Csikós, G. (2021). The emergence of soft skills in agricultural education. *Problems and Perspectives in Management* 19 (3), 453–66.
- Lamri, J. i Lubart, T. (2023). Reconciling Hard Skills and Soft Skills in a Common Framework: The Generic Skills Component Approach. *Journal of Intelligence* 11 (107), 1–19.
- Matković, T., Jaklin, K., Grus, A., Potočnik, D. (2023). Diplomirati tijekom pandemije: Rezultati četvrtog nacionalnog istraživanja zapošljivosti diplomiranih studenata. Agencija za znanost i visoko obrazovanje.
- Pavkov, M., Živčić, M. (2013). Značenje pojmova i uloga kompetencija i vještina u obrazovanju odraslih u kontekstu stjecanja stručnosti i razvoja osobnosti. *Andragoške studije*, izd. 2, 61–78.
- Upitnik o zadovoljstvu poslodavaca programima studija na VGUK (2017). Veleučilište u Križevcima. <https://www.vguk.hr/hr/1471/6.+OBRASCI>.

The Importance of Soft Skills and Possibilities of their Improvement for Future Agricultural Professionals – Perception and Attitudes of Students and Employers

ABSTRACT

The aim of this research was to examine the perception and attitudes of students of the Križevci University of Applied Sciences—who are studying for the occupations in agriculture—and compare them with the perception and attitudes of employers—who have employed the University graduates in recent years—about the skills necessary for a better employability and competitiveness on the labor market. The research results demonstrated that the students have already acquired work experience during their studies and were familiar with the employers' expectations on the labor market. They considered the soft skills and personality traits to be very important for employability, 89.2% of respondents thought it is important to highlight the soft skills in their CV, and the largest number of them would mention teamwork, communication, flexibility/adaptability, resourcefulness, and creativity. The students manifested a developed awareness of how each individual was responsible for the development of their own skills, but they also saw the greatest opportunity for the improvement of skills within the framework of formal education. The employers also considered the soft skills very important for future employees, and they rated communication, teamwork, organizational skills, mediation/negotiation skills, and planning skills as very important. What is more, 62.5% of the surveyed employers believed that employees needed additional training for the tasks they performed. Although a professional knowledge acquired throughout the studies is important for employability and success on the labor market, the ways of their application, the ability to adapt to the rapid changes, and the ability to relieve stress are becoming the increasingly important factors for the employers and their future employees. Higher educational institutions have an opportunity to help the students develop the soft skills within the existent courses or have an opportunity to introduce the new ones, as well as to organize the informal forms of learning such as the workshops, courses, or lectures delivered by the visiting experts. An important role can also be played by libraries, which are the ideal places for informal learning.

Key words: agricultural education, soft skills, personality traits, employers' expectations, employability in agriculture